

DENISA FULMEKOVÁ – *MY PÔJDEME INOKEDY* (recenzia)

MARTA ŽILKOVÁ

FULMEKOVÁ, Denisa: *My pôjdemo inokedy*. Slovart, 2024. 160 s.

Lentilková obálka na prvý pohľad zvädza k úvahám, že ide o knihu pre deti. Ale čierna farba v podklade avizuje vážnejší zámer, čo sa v podstate dalo predpokladať, veď ide o dielo Denisy Fulmekovej. Dojem z obálky nesklamal, len si vyžiadala inú interpretáciu. Nejde totiž o knihu pre deti, hoci v nej ide o dospelé deti a ich rodičov, konkrétne o matku. A ak dielo považujeme za realistickú prózu, tak sme v podstate určili jej základnú charakteristiku. No bol by to veľmi zjednodušený pohľad na mnohodimenzionálny obsah knihy, ktorá je síce útlá, ale svojím významom a výpovednou hodnotou rozmerná a pre dnešnú bezcitnú dobu prepotrebná.

V súčasnej publicistike je veľmi obľúbená téma ľudských vzťahov. Každý deň sú na programe médií vzťahy medzi dospelými v rodine i zamestnaní, vzťah k deťom, partnerom, susedom atď. Reakcie na danú problematiku sú rozličné a často aj rozporuplné. Na jednej strane sa hľadajú príčiny a ich riešenie, na strane druhej sa iba konštatuje, že sú príznakom súčasnej doby a nedá sa na nich nič meniť. Pritom v podstate ide o problémy, ktoré sprevádzajú ľudstvo od dávnych vekov. Fulmeková si z bohatého repertoára vybrala vzťah dospelých detí a starnúcich rodičov, pričom vychádzala z osobnej skúsenosti. Preto jej text je presvedčivý, reálny, oslovuje čitateľov, čo môže mať pozitívny vplyv na myslenie a konanie súčasníkov.

Autorka sa v knihe nevenuje iba svojim vlastným zážitkom a emóciám, čitateľovi poskytuje širokospektrálny pohľad na všetkých účastníkov príbehu na konci jedného života. Nejde iba o individuálny zápis či opis pocitov jednotlivca, rešpektuje sa aj pohľad iných osôb na ten istý fakt, ktorým je umieranie matky hlavnej postavy.

Umieranie a smrť sa nerado spomínajú. Nemyslím tým kinematografiu a vizuálne médiá, ktoré smrť dehonestujú a zneužívajú jej emocionálnu hodnotu. O to vzácnejšia je románová analýza správania dcéry, ktorej zomiera matka. Rozprávanie sa deje v dvoch líniách. Je to jednak výpoveď o vlastných pocitoch v súčasnosti, ktoré však otvárajú ďalšiu líniu a tá je spojená so spomienkami na mamu v mladosti, na otca a rodinné spolužitie. Rozdvojenosť dejovej línie nielen prehlbuje a zväčšuje citovú prepojenosť postáv, ale aj posúva dej na časovej osi k blížiacemu sa koncu.

Autorka sa venuje predovšetkým emotívnej stránke postáv, ale zároveň doslova vizualizuje ich zovňajšok, oblečenie i osobné prejavy. Často spomína elegantné šaty a klobúky svojej mamy a porovnáva ich s ubúdaním jej závislosti od oblečenia až po nemocničnú rovnošatu. Rovnako pozoruje aj zmeny v matkinom správaní. Konkrétny rozdiel v oblečení i chovaní je metaforickým zobrazením nielen starnutia, ale aj pomalého zomierania. Všetko je zobrazené citlivo s prihliadnutím na vlastné pocity k matke. Naďa (dcéra, rozprávačka i hlavná postava diela) sa počas obdobia matkinho zomierania priznáva k mnohým polohám svojich citov k matke, k ich zmenám a k uvedomeniu si prichádzajúcej straty. Všíma si, že podstatnou zmenou ich vzájomného vzťahu je výmena „funkcií“, keď Naďa v matke vidí dieťa s celou jej bezmocnosťou a utrpením. To jej pomáha nielen pochopiť matku, ale aj vžiť sa do jej situácie. Zisťuje, že matka „bola zrazu iná. Možno zasiahnutá náhlou demontážou celého doterajšieho života. Zlomená otcovou smrťou... Bola iná a táto inakosť v sebe obsahovala pre ňu zriedkavú mäkkosť a porozumenie“ (s. 98 – 99). Tu autorka prechádza od seba k matke a porovnávaním jej správania kedysi a v chorobe zisťuje nielen nové prvky, ale aj stratu tých starých dobrých, aj keď niekedy vyzývavých prejavov pozoruhodnej

matkinej povahy. Tak sa vedľa seba menia a vyvíjajú dve postavy, ovplyvňujúce aj správanie sa ostatných „účinkujúcich“. Tam možno registrovať generačné strety, kde sa rysujú nové vzťahy nielen medzi sebou, ale aj k umierajúcej babičke, svokre či matke v jednej osobe.

Dôležitým prvkom v románe je pozorovanie príznakov začínajúcej alzheimerovej choroby či parkinsona, o ktorých sa v odborných kruhoch i v médiách často rozpráva, ale vo všeobecnosti sa ešte vždy pokladajú za stareckú demenciu. Spomenutý vzdelávací prvok veľmi vhodne rozširuje diapazón tematických línií v románe.

Autorka viackrát využíva láskavý humor, ktorý jej niekedy pomáha dostať sa cez nepríjemné situácie. Napríklad pri prvej návšteve penziónu, ktorý sa nachádza pri jazere, ju upozorňujú, že plávať v ňom je riziko. Autorka dodáva: „*Riziko je tu stále. Aj zostarnúť je riziko*“ (s. 77). No nielen humor, ale aj poetické, básnické prostriedky skrášľujú jazyk Fulmekovej knihy. Veď ako inak možno hodnotiť obraz otcovej smrti? Citujem: „*Teraz sa tieto láskavé oči zavreli ako opona za dobrým divadelným predstavením a pre Dadku tu ostali len oči nás, jej detí*“ (s. 14).

Na záver tejto poučnej a múdrej knihy pokladám za vhodné odcitovať autorkin vážny odkaz čitateľom: „*Raz som bola navštíviť jedného pána v dome seniorov. Hoci už iba ležal, hlava mu fungovala perfektne. Spýtala som sa ho, či máva veľa návštev, a on že nie, s dcérami len telefonuje, lebo mu povedali, že sa naňho takého zúboženého nedokážu dívať. Neodsúdila som ich, viem to pochopiť, ale odvracať zrak od odchádzajúceho tela je zbytočné. Už teraz také vlastníme, iba to nie je také očividné*“ (s. 145).

KONTAKT

prof. PhDr. Marta Žilková, PhD.
mzilkova@ukf.sk